

ČEZMEJNO VARUJEMO REKE

*Zaključna publikacija
projekta Čezmenjni
program upravljanja
načrtovanega 5 - državnega
Biosfernega območja
“Mura-Drava-Donava” -
coop MDD*

Interreg

Danube Transnational Programme

coop MDD

ZALOŽNIK:

Zavod Repunlike Slovenije za varstvo narave
Tobačna ulica 5, 1000 Ljubljana
www.zrsvn.si

VODJA PROJEKTA:

Magdalena Wagner, WWF Austria, magdalena.wagner@wwf.at

PROJEKTNI PARTNERJI:

WWF Austria (vodilni partner, A) / Amt der Steiermärkischen Landesregierung, A13 Umwelt und Raumordnung, Referat Naturschutz (A) / Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (SLO) / Občina Velika Polana (SLO), Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko-podravske županije (HR) / Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság (HU) / Javna ustanova agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije (HR) / Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije (HR) / WWF Adria (HR) / Javno preduzeće "Vojvodinašume" Petrovaradin (SRB) / Pokrajinski zavod za zaštitu prirode AP Vojvodine (SRB).

PRIDRUŽENI PARTNERJI:

Bundesministerium Für Land- und Fortwirtschaft, Umwelt un Wasserwirtschaft, Abteilung I/8, Nationalparks, Natur- und Artenschutz (A), DANUBEPARKS – Network of Protected Areas (A) / Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za okolje (SLO) / Medimurska Priroda – javna ustanova za zaštitu prirode (HR) / Javna ustanova za upravljanje zaštićenim djelovima prirode Varaždinske županije (HR) / Javna ustanova Park prirode Kopački rit (HR) / Grad Sombor (SRB) / UNESCO Regionalni urad za znanost in kulturo v Evropi (IT) / International Comission for the Protection of the Danube River (A) / EuroNatur Stiftung (D) / Österreichisches MAB-Nationalkomitee an der / Österreichischen Akademie der Wissenschaften (A) / Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság (HU).

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Kingfisher ©S. Kovacs

OBLIKOVANJE

Grafički studio 5d012
June 2019

OBLIKOVANJE IN GRAFIČNA PRIPRAVA SLOVENSKE IZDAJE

Aleksandra Anzulović

TISK

Birografika Bori d.o.o., naklada 200
Junij 2019

NAŠA SKUPNA DEDIŠČINA, EVROPSKA AMAZONKA

Reke Mura, Drava in Donava tvorijo prosto tekoči rečni koridor ter eno najlepših obrečnih pokrajin v Evropi, ki se razteza čez Avstrijo, Slovenijo, na Hrvaško, Madžarsko in Srbijo. Imenujemo jo tudi »Evropska Amazonka«. Kljub številnim človekovim posegom, se prosto-tekoči odseki teh rek ponašajo z veliko pestrostjo rastlinskega in živalskega sveta. Skozi zgodovino so reke s svojimi poplavnimi ravnici zagotavljale naravno zaščito pred poplavami, ustvarile obsežno mrežo podzemnih vodnih virov, zagotavljale vir pitne vode in namakale polja. To sobivanje med naravo in ljudmi je lepo, vendar krhko in zato ga je potrebno ohraniti.

Edinstvenost in pomembnost območja Mure, Drave in Donave so prepoznale nacionalne vlade vseh petih držav, prepoznal pa ga tudi UNESCO. Pred začetkom projekta coop MDD, je bilo na tem območju razglašeno le eno čezmejno biosferno območje "Mura-Drava-Donava", in sicer leta 2012 na hrvaškem in na madžarskem. Tekom izvajanja projekta je bilo razglašeno še biosferno območje "Bačko Podunavlje" v Srbiji (2017) in biosferno območje "Mura" v Sloveniji (2018). Leta 2018 je Avstrija oddala prijavnico za nominacijo biosfernega območja "Spodnja dolina Mure". Razglasitev četrtega biosfernega območja se pričakuje v letu 2019, kar odpira pot nominaciji pet-državnega biosfernega območja. Predanost posameznih držav in ministrstev ter prizadevanja številnih javnih ustanov in upravljavcev varovanih območij so zagotovilo, da bo *Evropska Amazonka* postala prvo pet-državno biosferno območje na svetu.

Ustanovitev bodočega pet-državnega UNESCO biosfernega območja „Mura-Drava-Donava“ je bila gonilna sila projekta coop MDD. Cilj projekta je bil pripraviti podlage za prihodnje skupno upravljanje tega obsežnega čezmejnega biosfernega območja. Skladno s to idejo, je projekt coop MDD prvič združil organe upravljanja zavarovanih območij z namenom, da bi skupaj razvili skupen pristop za uresničitev pet-državnega biosfernega območja.

Tekom projekta so partnerji delali na opredelitvi skupnih ciljev in aktivnosti za upravljanje varovanih območij, da bi zagotovili usklajeno varstvo, obnovo in izobraževanje na celotnem območju. Projekt je obsegal 8 lokalnih akcijskih načrtov, 8 rečnih šol, 42 delavnic z deležniki, javne predstavitve in skupne dogodke, kjer so bili zbrani in vključeni dragoceni prispevki iz različnih virov. Projekt je dosegel vrhunec s pripravo Programa čezmejnega sodelovanja, ki ga sestavljajo Smernice za dinamični rečni koridor, Koncept čezmejnega izobraževalnega omrežja rečnih šol in *Čezmejni akcijski načrt Mura-Drava-Donava*. Ta program usmerja upravljanje rek v bodočem pet-državnem biosfernem območju, zajema pa tudi področje kmetijstva, lova, ribolova in turizma. Dokumenti programa so osnova za prihodnje sodelovanje na območju bodočega pet-državnega biosfernega območja Mura-Drava-Donava

SMERNICE ZA DINAMIČNI REČNI KORIDOR

© S. Veberič

Projektne partnerji so za uskladičen upravljanja na območju bodočega petdržavnega UNESCO biosfernega območja "Mura-Drava-Donava" oblikovali in sprejeli *Smernice za dinamični rečni koridor*.

Za zagotovitev najboljših možnih rezultatov in preglednosti *smernic*, je bil potreben dolgotrajen in celovit razvojni proces, ki je obsegal delavnice, več osnutkov, strokovne preglede in povratne informacije s strani partnerjev.

Dokument je razdeljen na dva dela: *Uvod in Smernice za dinamični rečni koridor*. V uvodnem delu je podan pregled UNESCO-vega koncepta biosfernega območja, prikaz biosfernega območja ter pregled postopka priprave *smernic*.

Drugi del dokumenta temelji na predlagani conaciji območja in načelih UNESCO-vega programa Človek in biosfera. Zajema naslednje teme:

- * čezmejno in medsektorsko sodelovanje;
- * varstvo vrst in habitatov;
- * vodnogospodarsko upravljanje z reko;
- * ekologija rib in ribištvo;
- * upravljanje gozdov in gozdarstvo;
- * upravljanje travnikov in kmetijstvo;
- * upravljanje divjadi in lov;
- * vodenje obiskovalcev, izobraževanje in turizem;
- * prostorsko načrtovanje in regionalni razvoj.

© G. Šafarek

© M. Romulić

Vsaka tema je razdeljena na tri dele: izzive, vizijo in cilje. Za vsak del so evidentirani obstoječi problemi, predlagana je skupna vizija v okviru bodočega pet-državnega biosfernega območja in opredeljeni jasni cilji za skupno upravljanje ter varstvo območja. Kjer je bilo mogoče, so predstavljeni primeri dobrih praks, ki služijo kot predlog morebitnega nadaljnjega razvoja in prihodnjih projektov.

Za spremljanje uspešnosti izvajanja *smernic* so se upravljalci varovanih območij strinjali, da bodo o napredku pri izvajanju smernic redno razpravljali, izmenjavali pa bodo tudi izkušnje o izzivih in pozitivnih rezultatih ter se medsebojno podpirali pri izvajanju teh smernic.

Smernice za dinamični rečni koridor poleg tega, da so podlaga za skupno in usklajeno upravljanje

bodočega pet-državnega biosfernega območja, pomagajo tudi pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja. Pri uresničevanju slednjih ima ključno vlogo zdravo naravno okolje, kar potrjuje, da varstvo narave zagotavlja dolgotrajne koristi za blaginjo skupnosti, ki živijo znotraj ali v bližini biosfernega območja.

Nekatere teme, predlagane v tem dokumentu, so že zajete v več projektih, ki jih financira Danube Transnational Programme, na primer projekta REFOCuS in Amazon of Europe Bike Trail. Med tem ko se projekt REFOCuS osredotoča na spodbujanje obnove in upravljanja obrežnih gozdov v regiji Mura-Drava-Donava, se projekt Amazon of Europe Bike Trail osredotoča na možnosti trajnostnega razvoja turističnih potencialov na tem območju.

AKCIJSKI NAČRT

© S. Kovacs

Čezmejni akcijski načrt Mura-Drava-Donava je ključna strokovna podlaga za načrtovanje in izvajanje konkretnih ukrepov v okviru bodočega biosfernega območja "Mura-Drava-Donava". Njegov cilj je zagotoviti obnovo, ohranitev in izboljšanje ekološkega koridorja Mura-Drava-Donava.

Nudi orodja in načine za izvajanje *Smernic za dinamični rečni koridor* in služi kot operativni dokument za izboljšanje sodelovanja

Akcijski načrt je razdeljen na več skupin dejavnosti, ki zajemajo naslednje specifične teme: koordinacija in komunikacija, varstvo vrst in habitatov, raziskovanje in izobraževanje, trajnostna raba in strateško načrtovanje. Vsaka tema je organizirana od najvišje do najnižje prioritete akcijskega načrta. Kot pri ostalih dokumentih *Programa čezmejnega sodelovanja*, so tudi pri akcijskem načrtu vsi projektni partnerji sodelovali v razpravi o načrtu in njegovih prednostnih nalogah, končni zaključki pa so temeljili na njihovih povratnih informacijah

© A. Koren

Predlaganih je 27 aktivnosti, ki zajemajo širok spekter dejavnosti, namenjenih usklajevanju dela na področju varstva bodočega pet-državnega biosfernega območja.

NEKATERE OD NJIH SO:

Vzpostavitev dolgoročnega razvojnega partnerstva TBR MDD - Partnerstvo za prihodnost. Njegov cilj je razvoj dolgoročne formalne interesne mreže, ki združuje številne deležnike (od občin in regionalnih oblasti, do lokalnih proizvajalcev, ponudnikov turističnih storitev in nevladnih organizacij) s skupnimi interesi in vplivi na socialno-ekonomski razvoj TBR MDD.

Izvajanje osnovnega skupnega programa monitoringa. Ta bo vzpostavil enostaven in učinkovit sistem spremljanja nekaterih vrst in habitatov, za zagotovitev pregleda dolgoročnega ekološkega razvoja biosfernega območja.

Akcija 100 - skupna prizadevanja za 100 lokacij gnezdišč rečnih ptic. Osredotočena je na identifikacijo, obnavljanje in zaščito 100 lokacij gnezdišč, ki so pomembna za ptice, kot so mali deževnik (*Charadrius dubius*), mali martinec (*Actitis hypoleucos*), mala čigra (*Sternula albifrons*), navadna čigra (*Sternula hirundo*), breguljka (*Riparia riparia*), vodomec (*Alcedo atthis*) in čebelar (*Merops apiaster*). Vse navedene vrste so pomembni kazalci naravnih, dinamičnih rek.

Širitev in krepitev mreže rečnih šol. Namen aktivnosti je krepitev sodelovanja med obstoječimi rečnimi šolami in podpore mreži s krepitvijo zmogljivosti in promocijo.

Vzpostavitev skupnega programa usposabljanja za vodnike. Namen aktivnosti je izdelava kakovostnega produkta vodenja po bodočem biosfernem območju, ki vključuje usposobljene nadzornike, turistične vodiče, izobraževalno osebje, nevladne organizacije in izobraževalne ustanove ter lovce in ribiče, ki sodelujejo z varovanim območjem.

Ecological improvements in the operation of existing hydropower plants. Namen aktivnosti je iskanje rešitev za najbolj pereča ekološka vprašanja, ki jih povzročajo hidroelektrarne. Skupaj z upravljavci elektrarn je mogoče najti učinkovite rešitve za težave, kot so »ang. Hydropeaking«, nizki ekološko sprejemljivi pretoki, izpiranje sedimentov ali primanjkljaj transporta plavin, ki negativno vplivajo na vrste in habitate v bodočem čezmenjem biosfernem območju.

Razvoj skupnega načrta za renaturacije rek v TBR MDD. Namen aktivnosti je opredelitve odsekov rek z velikim potencialom za izvedbo renaturacijskih ukrepov, kot so odstranjevanje obrežnih zavarovanj, ponovna priključitev stranskih rokavov ter določitev osnovnih načel za renaturacijske ukrepe. Dejavnosti bi morale biti usmerjene v reševanje perečih groženj, iskanje sinergij z varstvom pred poplavami na podlagi naravnih rešitev in vključevati dobre prakse ter skupno izvajanje projektov.

© T. Majerič

Ukrepi, opisani v akcijskem načrtu, nakazujejo prednosti čezmejnega in medsektorskega pristopa k trajnostnemu razvoju pet-državnega biosfernega območja ter izvajanju varstva narave na tem območju. Ukrepi jasno opredeljujejo potrebne aktivnosti, prioritete in potrebne korake za njihovo izvedbo.

LOKALNI AKCIJSKI NAČRTI

© WWF

Lokalne akcijske načrte je pripravilo osem projektnih partnerjev. Lokalni akcijski načrti predstavljajo način izvajanja smernic in so osredotočeni na eno ali več izbranih tem. Te teme so bile izbrane na podlagi pristojnosti odgovornih institucij. Lokalni akcijski načrti so bili razviti v tesnem sodelovanju na več kot 40 delavnicah deležnikov, srečanjih in študijskih obiskih, organiziranih v letu 2018 in 2019. Z vključitvijo zainteresiranih deležnikov v proces smo zagotovili sprejemljivost akcijskih načrtov in podporo deležnikov pri izvajanju akcijskega načrta.

Akcijski načrti vključujejo sledeče teme: obnove rek, izobraževanje, izvajanje smernic v gozdarstvu, lovstvu in ribištvu, obnova habitatov, monitoring ptic, zaščita vrst rastlin in živali ter renaturacija mrtvic. Spoudarkom na tako raznolikih temah, so partnerji zagotovili najširše možno izvajanje ukrepov določenih v čezmejnih dokumentih.

© STYRIA

© A. KIS

© STYRIA

Če želite izvedeti več o posameznem lokalnem akcijskem načrtu in partnerjih odgovornih za njihovo pripravo, obiščite spletno stran projekta.

© PIFNPVPC

ČEZMEJNA MREŽA REČNIH ŠOL

© M. Romulić

Reke Mura, Drava in Donava ustvarjajo edinstveno rečno pokrajino. S priznanjem njihovega evropskega pomena, načrtovanje gospodarskega in ekološkega razvoja te pokrajine zahteva čezmejno solidarnost in povezanost. Reke so na tem območju skozi vso zgodovino povezovale ljudi in kulture in zato je potrebno te medsebojne povezave ohranjati in krepiti.

Z namenom predstavite čezmejne povezljivosti rečnega koridorja Mura-Drava-Donava, *Koncept čezmejne mreže rečnih šol* (v nadaljevanju: koncept TLN) predstavlja idejo o tem izobraževalnem omrežju, ki otroke, študente in odrasle poziva, naj odkrijejo bodoče pet-državno biosferno območje "Mura-Drava-Donava" z raziskovanjem v tem živem laboratoriju -naravi.

V okviru projekta je bilo odprtih osem rečnih šol v Avstriji, Sloveniji, na Madžarskem, Hrvaškem in v Srbiji. Rečne šole so učilnice na prostem, ki ponujajo številne možnosti za spoznavanje bodočega biosfernega območja,

dinamičnih rečnih pokrajin in storitev, ki jih le-te ponujajo. Vsaka rečna šola obravnava določeno temo, od ogroženih vrst rib in ptic, do preprečevanja poplav in obnove rek ter je del večjega čezmejnega učnega omrežja.

Koncept TLN povezuje posamezne rečne šole v celoto in zagotavlja jasno predstavitev ideje in teme rečne šole. Zagotavlja tudi enotno vizualno identiteto in skupne elemente. Je predloga za usmerjanje postavitev elementov opreme v rečnih šolah. Slednje vključuje osnovne elemente, ki so prisotni v vseh rečnih šolah (informacijska tabla, zastava, smerokazi in zunanja učilnica) in dodatne elemente, kot so klopi ali stojala za brošure.

Koncept TLN poleg vizualnega programa predlaga tudi didaktični okvir s primeri programov in zgodb za obiskovalce v vseh rečnih šolah bodočega pet-državnega biosfernega območja. Koncept bolj kot na

© A. Koren

© G. Šafarek

Izobraževanje je naravni proces, ki ga otrok ne vrši s poslušanjem besed, ampak z izkušnjo udejstvovanja v okolju.

— Maria Montessori

podajanju teoretičnih znanj, temelji na izkustvenem učenju. To pomeni, da bodo obiskovalci doživeli, odkrili in začutili naravo, ki jih obdaja.

Motiv za takšen pristop k izobraževanju temelji na filozofiji učenja, kjer je učenje proces, ki se nikoli ne konča in se nadaljuje tudi po dosegu učnega cilja. Rečna šola navdihuje obiskovalce, da nadaljujejo svoje raziskovanje in se vedno znova vračajo v območje z novim znanjem in svežimi idejami. Na ta način spodbujajo upravljavce rečnih šol k njihovem nadgrajevanju na podlagi spoznanj in pridobljenih izkušenj.

Te učilnice na prostem v bližini rek omogočajo učiteljem, da učenje o biosfernem območju spremenijo v pustolovščino in zabavo ter tako ponovno povežejo ljudi z naravo. Poleg tega so rečne šole informacijske točke, ki obiskovalce obveščajo o pomembnosti bodočega biosfernega območja kot transnacionalnega povezovalnega koridorja. Poenotena vizualna identiteta, ki temelji na ideji rečne mobilnosti z veslanjem in drugimi funkcionalnimi elementi, jih spremeni v zanimivost za čezmejne ekskurzije in dogodke, kar pa povečuje razumevanje in spoštovanje te edinstvene pokrajine.

©BfNP

ZEMLJEVID REČNIH ŠOL

1 REČNA ŠOLA KOPRIVNICA-KRIŽEVCI

Lokacija: N 46.297212, E 16.879008

To je edina rečna šola, ki se nahaja ob dveh rekah hkrati, na sotočju Mure in Drave. Na tem čudovitem mestu, se lahko povežete z naravo. Z raziskovanjem območja lahko odkrijete žuželke in ptice, ki domujejo v in v okolici Mure in Drave ter poiščete načine, kako med raziskovanjem uporabiti vse vaše čute. Pridite in nas obiščite v Legradu!

2 REČNA ŠOLA VELIKA POLANA

Lokacija: N 46.575135, E 16.378088

Nahaja se na robu močvirnega gozda Polanskega loga, poleg starega mlina. Rečna šola Velika Polana vam ponuja obilo aktivnosti in zadovolji tudi najbolj zahtevne obiskovalce. Poleg spoznavanja različnih obrežnih habitatov in vrst, lahko odkrijete tudi, kako so v preteklosti ljudje živeli z reko, s katerimi obrtmi so se ukvarjali in kako so bili povezani z okoliško naravo. V tej rečni šoli boste doživite Prekmurje, kot je bilo nekoč!

3 REČNA ŠOLA STEIRISCHE MURAUEN

Lokacija: N 46.7147635, E 15.8919976

Ste kdaj pomislili, kako bi reka morala teči? Skozi zgodovino je človek reguliral veliko rek, kar je vplivalo na njihove celotne ekosisteme. Edina rečna šola v Avstriji je posvečena revitalizaciji rek in načinom, ki lahko izboljšajo zdravje naših rek. Tukaj boste izvedeli kako lahko pomagamo naravi pri vračanju izgubljenih obrežnih območij, podpremo vračanje divjih živali na območja in koristih za vse nas. Obiščite nas in uživajte v novih odkritjih!

4 REČNA ŠOLA MURA-MENTI

Lokacija: N 46.465704, E 16.640343

Ta rečna šola je edina, ki se nahaja v dveh krajih - na vodni izletniški poti v kraju Alsószemenye in v kraju Letenye. Predstavlja dinamiko poplav in njihov pomen za habitate in številne živalske ter rastlinske vrste, ki jih najdete ob Muri, Dravi in Donavi. Tukaj lahko naravo spoznate skozi igre in zabavne naloge na terenu, opazovanje živali in uživajte v sprehodu po posebni učni poti. Čudovita narava vas čaka, pridite in nas obiščite!

5 REČNA ŠOLA DRAVSKA ZGODBA

Lokacija: N 45.780482, E 17.830798

Rečna šola Dravska zgodba omogoča raziskovanje ogroženih vrst rib v Muri, Dravi in Donavi s posebnim poudarkom na evropski endemični vrsti veliki senčici, majhni ribici, ki je preživela zadnje ledeno dobo. Z zaščito dinamičnih, prosto tekočih odsekov Mure, Drave in Donave ter z ohranjanjem povezanosti rečnih habitatov, ohranjamo to nenavadno ribo. Obiščite nas, če želite izvedeti več!

©PIFINVPC

7 REČNA ŠOLA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Lokacija: N 45.531567, E 18.851874

Čprav boste o številnih pticah ob Muri, Dravi in Donavi nekaj izvedeli v vsaki rečni šoli, boste največ znanja o njih pridobili v rečni šoli v Osječko-baranjski županiji. Tukaj lahko izveste več o specifičnih vrstah ptic, ki živijo na Dravi in Donavi, kot so različne vrste čapelj. Prav tako boste spoznali pravilne načine opazovanja ptic, ki jih lahko uporabite na terenu. Pridružite se vedno večjemu številu mladih opazovalcev ptic in nas obiščite v Osječko-baranjski županiji!

© Landentwicklung Steiermark

6 REČNA ŠOLA KARAPANDŽA

Lokacija: N 45.895000, E 18.871111

Nahajamo se na vhodu biosfernega območja Bačko Podunavlje. Rečna šola Karapandža odpira vrata v vznemirljivo in inovativno učenje in izkušnje v naravi. Želite odkriti čudoviti svet obrežnih gozdov? Spoznati več o ohranjanju narave in o pomenu integriranega dinamičnega rečnega koridorja? Potem morate obiskati to rečno šolo. Skozi igre in druge dejavnosti boste tukaj zares uživali!

8 REČNA ŠOLA NOVI SAD

Lokacija: N 45.249700, E 19.851000

Rečna šola Novem Sadu se nahaja v muzeju. Je šola, kjer lahko izveste vse o pomenu poplav. Ugotovili boste, da poplave niso samo negativni pojavi, ki naši družbi predstavljajo premoženjsko nevarnost - zelo pozitivno vplivajo na naravo in dolgoročno tudi na ljudi. S pomočjo interaktivnih eksponatov z zabavnimi simulacijami, boste ta naravni pojav doživeli na nov, edinstven način!

KRATKA DEJSTVA O PROJEKTU

*Doseženih je bilo več kot **91** sektorskih agencij.*

*V projekt se je vključilo več kot **133** nevladnih organizacij in interesnih skupin.*

*Na različnih dogodkih, ki so jih organizirali partnerji, so sodelovali otroci iz več kot **50** šol.*

*Približno **785.000** ljudi je bilo doseženih in seznanjenih s projektom.*

*Skozi projektne dejavnosti je bilo vključenih **44** zavarovanih območij.*

*Skupaj je bilo več kot **150** medijskih nastopov in objavljenih člankov v **6** jezikih.*

*Projektne partnerji so organizirali **10** nacionalnih dogodkov za ozaveščanje.*

© WWF

© WWF

NAČRTI ZA PRIHODNOST

Gonilna sila projekta coop MDD je bila vizija prvega pet-državnega biosfernega območja na svetu »Mura-Drava-Donava«. S ciljem koordinacije varstva in upravljanja tega čezmejnega območja, ki se razteza čez Avstrijo, Slovenijo, Hrvaško, Madžarsko in Srbijo, je projekt uspel povezati partnerje vseh petih držav in prvič vzpostaviti aktivno sodelovanje ljudi in institucij, ki upravljajo bodoče čezmejno biosferno območje. Zamisel o biosfernem območju je bila promovirana tudi med zainteresiranimi javnostmi in sektorji na lokalni ravni.

V znak dobe vere so partnerji, ki sodelujejo pri projektu, podpisali sporazum o sodelovanju. Glede na sredstva s katerimi razpolagajo, so partnerji v sporazumu izjavili, da se bodo medsebojno podpirali z izmenjavo znanja in s sodelovanjem, hkrati pa si bodo še naprej prizadevali za vzpostavitev funkcionalnega pet-državnega biosfernega območja. S podpisom sporazuma o sodelovanju so partnerji še enkrat poudarili pomen čezmejnega sodelovanja pri doseganju ambicioznega cilja vzpostavitve prvega takšnega območja na svetu.

Ta projekt je le eden v vrsti potekajočih in načrtovanih projektov na tem območju, ki se osredotočajo na spodbujanje, vrednotenje, varovanje in trajnostni

© G. Šafarek

razvoj bodočega biosfernega območja v skladu s cilji UNESCO programa Človek in biosfera. Je tudi povabilo drugim zainteresiranim organizacijam in posameznikom, da razumejo, spodbujajo in krepijo vezi sodelovanja, ki so se razvile v okviru tega projekta.

Dokumenti, ki so nastali v okviru projekta coop MDD, orisujejo potencialne ukrepe za izboljšanje stanja varovanih območij ob reki Muri, Dravi in Donavi, t.i. Evropski Amazonki. Ideje, ki so nastale znotraj projekta so bile tudi navdih in temelj za nadaljevalni projekt - lifeline MDD.

Nadaljevalni projekt je bil predložen na tretji razpis Donavskega programa in temelji na močnih partnerstvih, ki izhajajo iz projekta coop MDD ter je okrepljen z novimi partnerji, ki želijo postati del zgodbe

© M. Romulić

MDD. Projekt nadgrajuje aktivno sodelovanje med upravljavci varovanih območij in temelji na Čezmejnem programu upravljanja bodočega biosfernega območja, ki je bil vzpostavljen v okviru projekta coop MDD. Naslavlja predvsem nezadostno razvite baze znanj in potrebo po izboljššanem medsektorskem sodelovanju v varovanih območjih.

Če bo projekt lifeline MDD odobren, se bo z obnovitvijo naravne dinamike rek, ki bo potekala preko okrepljenega medsektorskega partnerstva, izboljšala povezljivost in biotska raznovrstnost rečnega ekosistema Mure, Drave in Donave. Zagotovljen bo celosten čezmejni strateški okvir za obnovo rek, ki bo temeljil na raziskavah, pilotnih obnovah in skupnem izobraževalnem programu. To bo prispevalo k varovanju in obnovi pomembnih ekoloških koridorjev.

Trenutni in načrtovani projekti dokazujejo, da obstaja veliko zanimanje za ustanovitev pet-državnega biosfernega območja »Mura-Drava-Donava«. Gre za potrditev vizije, ki se je začela razvijati pred več kot 20 leti – čezmejno varstvo izjemnih rečnih pokrajin, ki so jih ustvarile velike reke Mura, Drava in Donava. Vsi projekti zagotavljajo, da se zgodba o Evropski Amazonki nadaljuje, kar potrjuje njen pomen za naravo in ljudi. Na ta način bodo projekti pomagali ohraniti veličastno evropsko pokrajino za sedanje in prihodnje generacije ter ustvarili nov način razmišljanja o rekah, pokrajinah in ohranjanju narave.

© M. Romulić

USPEH S SODELOVANJEM

Pri tako zapletenem transnacionalnem projektu kot je coop MDD, uspeha ne bi bilo mogoče doseči brez močnega partnerstva. Čeprav je sodelovanje na tako obsežnem in dolgotrajnem projektu lahko naporno, je bilo sodelovanje v partnerstvu odlična priložnost za izmenjavo izkušenj in znanja, vključitev v lokalno okolje in druženje z visoko motiviranimi in angažiranimi strokovnjaki.

Na naslednjih straneh lahko najdete kratke informacije o naših partnerjih:

WWF Austria

WWF Austria se že več kot 50 let osredotoča na ohranjanje ogroženih pokrajin in vrst ter tako zagotavlja ohranjanje biotske raznovrstnosti na Zemlji. Od leta 2000 si znatno prizadeva za mednarodno promocijo načrtovanega pet-državnega biosfernega območja »Mura-Drava-Donava«, t.i. *Evropske Amazonke*. Na osnovi dolgoročnih zavez za ohranitev tega območja in izkušenj z mrežnim povezovanjem v regiji, je WWF vodil izvajanje projekta coop MDD in koordinacijo partnerjev.

Contact: Ottakringer Strasse 114-116, 1160 Vienna, Austria

Tel. +43 1 488 170

E-mail: wwf@wwf.at

Website: <http://www.wwf.at>

Amt der Steiermärkischen Landesregierung, A13 Umwelt und Raumordnung, Referat Naturschutz

Amt der Steiermärkischen Landesregierung, A13 Umwelt und Raumordnung, Referat Naturschutz je regionalna javna ustanova, odgovorna za ohranjanje narave. Izvaja nacionalno in mednarodno zakonodajo na področju ohranjanja narave in izdeluje ter izvaja načrte upravljanja. Dejavni so tudi na področju ozaveščanja deležnikov in splošnih javnosti, ki ga izvajajo preko izobraževalnih in promocijskih aktivnosti. Zaradi narave dela so pomemben partner v številnih mednarodnih projektih s področja ohranjanja narave.

Contact: Stempfergasse 7, 8010 Graz, Austria

Tel. +43 316 877 38 57

E-mail: abteilung13@stmk.gv.at

Website: <http://www.verwaltung.steiermark.at/cms/ziel/74834965/DE/>

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN) je bil ustanovljen leta 1999 in skrbi za ohranjanje slovenske narave. Je strokovna institucija, ki izvaja nacionalno in mednarodno zakonodajo, konvencije in obveznosti povezane z ohranjanjem narave. V prizadevanju za doseganje čim boljšega sobivanja ljudi in narave se zavod posveča tudi izobraževanju strokovnih in splošnih javnosti.

Contact: Tobačna ulica 5, 1000 Ljubljana

Tel. +386 1 2309 500

E-mail: zrsvn.oe@zrsvn.si

Website: <http://www.zrsvn.si>

Občina Velika Polana

Občina Velika Polana se nahaja na ravnini obdani z gričevji in skrivnostno reko Muro. Znana je kot nosilka naziva »Evropska vas štokelj«. Ni presenetljivo, da je občina, obdana s tako bogato naravno in kulturno dediščino, tudi pomemben del UNESCO-vega Biosfernega območja Mura, ki je bilo razglašeno leta 2018. Občina posveča posebno pozornost številnim

ogroženim rastlinskim in živalskim vrstam ter jim zagotavlja zatočišča, obenem pa raziskuje in izvaja tudi različne strategije trajnostnega razvoja regije.

Contact: Velika Polana 111, 9225 Velika Polana, Slovenia
Tel. +386 2 577 67 50
E-mail: obcina@velika-polana.si
Website: <http://www.velika-polana.si>

Balaton-felvidéki National Park

Leta 1997 je madžarsko varstvo narave doseglo veliko zmago, saj so bila zaščitena območja Kis-Balaton, Keszthely Hills, Tapolca Basin, Káli Basin, Pécsely Basin in Tihany Peninsula razglašena za narodni park Balaton-felvidéki. Osnovni cilj parka je varovanje in ohranjanje naravnih danosti in pokrajine, pa tudi interpretacija narave in njenih živih ter neživih elementov. Prav tako želijo sedanjim in prihodnjim generacijam zagotoviti možnost, da izboljšajo znanje in uživajo v naravi. Uprava nacionalnega parka je odgovorna tudi za upravljanje zavarovanega območja Mura-Menti, ki obsega madžarski del reke Mure.

Contact: Kossuth u. 16, 8299 Csopak, Hungary
Tel. +36 87 555 260
E-mail: bfnp@bfnp.hu
Website: <http://www.bfnp.hu>

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije

Zavod Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije je bil ustanovljen leta 1997. Njegovo glavno področje dela je upravljanje zavarovanih območij v Koprivniško-križevaški županiji. Javni zavod ima poleg upravljanja zavarovanih območij tudi velik poudarek na izobraževalnih dejavnostih in spremljanju stanja zavarovanih območij. Tako na primer spremljajo stanje belih štorkelj na njihovem območju ter ozaveščajo lokalne skupnosti o tej vrsti in njeni koristi v naravi.

Contact: Florijanski trg 4/II, 48 000 Koprivnica, Croatia
Tel. +385 48 621 790
E-mail: zastita.prirode.kk-zupanije@kc.t-com.hr
Website: <http://www.zastita-prirode-kckzz.hr>

WWF Adria

Čeprav je bila organizacija WWF Adria uradno ustanovljena leta 2015, na območju Dinarskega loka deluje že skoraj 20 let. Dejavnosti WWF Adria pokrivajo 8 držav v tej regiji: Albanijo, Bosno in Hercegovino, Hrvaško, Kosovo, Črno goro, Severno Makedonijo, Srbijo in Slovenijo. Njihov cilj je prispevati k ohranjanju biotske raznovrstnosti v regiji, pri čemer tesno sodelujejo s številnimi organizacijami.

Contact: Zelinska 2, 10 000 Zagreb, Croatia
Tel. +385 1 550 96 23
E-mail: info@wwfadria.org
Website: <http://www.wwfadria.org>

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko-podravske županije

Zavod Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko-podravske županije je bil ustanovljen leta 2002 z glavnim ciljem varovanja naravnih vrednot v istoimenski županiji. Javni zavod poleg dela na področju varstva narave zagotavlja izobraževanje in interpretacijo narave ter sodeluje in komunicira z lokalnimi skupnostmi in deležniki. Prav tako sodelujejo v nacionalnih in mednarodnih projektih na področju ohranjanja narave in trajnostnega razvoja, kjer

prispevajo neprecenljivo znanje in izkušnje.

Contact: Noskovci 2/a, 33 523 Čađavica, Croatia
Tel. +385 33 722 033
E-mail: info@virovitica-nature.hr
Website: <http://www.virovitica-nature.hr>

Javna ustanova agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije

Zavod Javna ustanova agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije se osredotoča na zaščito, spremljanje stanja in promocijo zaštićenih območij narave v Osječko-baranjski županiji. Dejavnosti ohranjanja narave nadgrajujejo s tesnim sodelovanjem s pomembnimi deležniki v županiji, kot so lovci in ribiške zveze. Javni zavod si prav tako prizadeva, da bi v svoje delo vključil širšo javnost ter promoviral varovanje narave v povezavi s trajnostnim razvojem.

Contact: Županijska 4/III, 31 000 Osijek, Croatia
Tel. +385 31 200 425
E-mail: info@obz-zastita-prirode.hr
Website: <http://www.obz-zastita-prirode.hr>

Pokrajinski zavod za zaščito prirode AP Vojvodine

Zavod Pokrajinski zavod za zaščito prirode AP Vojvodine je bil uradno ustanovljen leta 1966, delovati pa je začel že leta 1947 v okviru Prirodoslovnega oddelka v Muzeju Vojvodine. Od samega začetka je bil zavod osredotočen na znanstvene raziskave in varstvo narave. Zavod sodeluje kot partner v številnih mednarodnih raziskovalnih in naravovarstvenih projektih.

Contact: Radnička 20a, 21 101 Novi Sad, Serbia
Tel. +381 21 489 63 01
E-mail: novi.sad@pzzp.rs
Website: <http://www.pzzp.rs>

Javno Preduzeće "Vojvodinašume" Petrovaradin

"Vojvodinašume" je državno podjetje s sedežem v Vojvodini v Srbiji. Glavne dejavnosti podjetja so upravljanje zavarovanih območij, lov, gospodarjenje z gozdovi ter ribolov in ribogojstvo. Ukvarjajo se z nacionalnimi in mednarodnimi projekti, ki vključujejo znanstvene raziskave na določenih rastlinskih in živalskih vrstah, spremljanje podzemnih voda in trajnostni razvoj regije.

Contact: Preradovićeva 2, 21 131 Petrovaradin, Serbia
Tel. +381 21 431 14 4
E-mail: marketing@vojvodinasume.rs
Website: <http://www.vojvodinasume.rs>

